

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קז

ערב שבת קודש
פרשת בראשית
כ"ו בתשרי התשע"ו
שנת ה'קהל

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ"ו בתשרי ה'תשע"ו - ג' במרחשון ה'תשע"ו

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ו בתשרי	הלכות מלוה ולוה פרק יג-טו.	הלי שחיטה... בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת רמא. רמב.
ש"ק	כ"ז בתשרי	פרק טז-יח.	פרק ב.	מל"ת רלה.
א'	כ"ח בתשרי	פרק יט-כא.	פרק ג.	מל"ת רלו.
ב'	כ"ט בתשרי	פרק כב-כד.	פרק ד.	מל"ת רלו.
ג'	ל' בתשרי	פרק כה-כז.	פרק ה.	מ"ע קצח.
ד'	א' במרחשון	הלכות טוען ונטען.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ו.	מ"ע רמו.
ה'	ב' במרחשון	פרק ד-ו.	פרק ז.	מ"ע רמו.
ו'	ג' במרחשון	פרק ז-ט.	פרק ח.	מ"ע רמו.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
6.40	6.16.3	12.58	12.28	9.32	6.46	5.49	5.28	4.41	ו', כ"ו בתשרי
6.39	6.15.1	12.58	12.28	9.32	6.47	5.50	5.28	4.41	ש"ק, כ"ז בתשרי
6.38	6.13.9	12.57	12.27	9.32	6.48	5.50	5.29	4.42	א', כ"ח בתשרי
6.37	6.12.6	12.57	12.27	9.33	6.49	5.51	5.30	4.43	ב', כ"ט בתשרי
6.36	6.11.4	12.57	12.27	9.33	6.49	5.52	5.30	4.44	ג', ל' בתשרי
6.35	6.10.3	12.57	12.27	9.33	6.50	5.52	5.31	4.44	ד', א' במרחשון
6.33	6.09.1	12.57	12.27	9.33	6.51	5.53	5.32	4.45	ה', ב' במרחשון
6.32	6.07.9	12.56	12.26	9.33	6.51	5.54	5.32	4.46	ו', ג' במרחשון

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
5:39	6:50	5:54	6:52	5:45	6:51	5:57	6:53	5:31	6:42
5:31	6:42	5:46	6:44	5:36	6:43	5:49	6:45	5:23	6:34

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

להתייצב כראוי בשבת בראשית

כאשר מתייצבים בשבת בראשית בתנועת התרחבות בענייני התורה, הדבר משפיע על כל השנה, שגם העניינים הגשמיים יהיו בהתרחבות

- פרשת בראשית עצמה 'רחבה' ביותר בתקופת הזמן המדובר בה
- בשבת זו יש הן 'ששון' והן 'שמחה' באופן הנעלה משמחת תורה
- במה צריכה להתבטא העלייה הגדולה שבשבת זו? • משיחות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

כל העניינים הם על־פי תורה, הרי, העמידה בתנועה של התרחבות והתפשטות בשבת בראשית בנוגע לקריאת הסדרה, הפרשה הראשונה שבתורה, מהוה הוראת־דרך להקב"ה על כל השנה כולה בנוגע לכל ענייניהם של בני־ישראל שיהיו בהתרחבות ובהתפשטות.

וזהו גם הטעם למנהג ישראל – "מנהג ישראל תורה הוא"⁴ – להוסיף בשבת בראשית בקנייני מצוה וענייני שמחה יותר משאר השבתות (כולל גם שבתות מברכים), כאמור, שאופן העמידה בשבת בראשית נוגע על כל השנה כולה.⁵

ב. ויש לקשר עניין זה גם עם תוכנה של פרשת בראשית (נוסף על היותה הפרשה הראשונה בתורה):

פרשת בראשית היא פרשה כללית, שבה מדובר אודות עניינים כלליים – בריאת העולם והאדם וכו', והיא גם כוללת משך זמן ארוך ביותר (שלא מצינו דוגמתו בשאר פרשיות התורה) – מהתחלת

א. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר¹ שבשבת בראשית היה הצמח־צדק נוהג להאריך בהעברת הסדרה, באמרו הטעם, שכפי שנעמדים (בשבת בראשית) כך הולך ונמשך כל השנה ("ווי מען שטעלט זיך, אזוי גייט עס")².

כמו כן סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר¹ שהצמח־צדק היה נוהג להעביר ה'סדרה' שנים מקרא ואחד תרגום, עם פירוש רש"י ופירוש הרמב"ן, פסוק בפסוק³. – אלא שלא פירש אם היה נוהג כן בשבתות כל השנה או בשבת בראשית בלבד.

ובכל אופן, האריכות בהעברת הפרשה הוא עניין השייך לשבת בראשית, מטעם האמור, שנוגע לאופן העמידה על כל השנה – בתנועה של התרחבות והתפשטות.

ומובן, שעניין זה הוא גם בנוגע לצרכיהם הגשמיים של בני־ישראל, דכיון שאצל בני־ישראל

(1) ראה "רשימות" (יומן) חורף תרצ"ה, ווין (חוברת קפה ע' 8).
(2) ראה גם שיחת ש"פ בראשית תש"ה ס"ד – י"ל בקונטרס שמע"צ־שמחת שנה זו (נדפס בסה"מ תש"ט ע' פב. ולאח"ז בסה"ש תש"ה ע' 65). תורת מנחם – התוועדויות ח"ב ע' 64. וש"נ.

(4) ראה תוד"ה נפסל – מנחות כ, ב. שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קפ. סת"ל"ב סי"א. סתצ"ד סט"ו.

(5) ראה גם התוועדויות תש"נ ח"א ע' 294 ואילך.

(3) ראה גם סה"ש תש"ב ע' 27.

הבריאה עד סמוך למבול, יותר מאלף וחמש מאות שנה!

ולהעיר, שאריכות הזמן מודגשת גם בהעשרה דורות שמאדם עד נח – שאודותם מדובר בפרשת בראשית – שהאריכו ימים יותר מכל שאר הדורות שלאחריהם (כולל גם הדורות שמנח עד אברהם)⁶, לפי שהיו "ניזונין" בחסדו של הקב"ה⁸, שכן, עיקר ושלמות עניין "ניזונין בחסדו של הקב"ה" (שנאמר על כל כ"ו הדורות שקודם מתן תורה) קאי על העשרה דורות שמאדם ועד נח, שאז נתגלה תוקף הארת החסד דאריך אנפין⁹.

ויש להוסיף, שכיון שפרשת בראשית היא פרשת כללית, מובן, שגם ההוראות שלמדים מהעניינים האמורים בפרשה זו – כפתגם אדמו"ר הזקן¹⁰ שצריכים לחיות עם הזמן, עם ההוראות שלמדים מפרשת השבוע – הם הוראות כלליות על כל השנה כולה.

* * *

ג. כאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר¹¹ שצריכים לחיות עם הזמן, דהיינו עם פרשת השבוע, דיבר אודות פרשת בראשית, באמרו:

פרשת בראשית היא סדרה שמחה ("א פריילעכע סדרה"), שהרי הקב"ה ברא עולמות ונבראים, והיה מרוצה, כמו שכתוב¹² "כי טוב". ואף-על-פי שסוף הסדרה אינו נעים כל כך, אפרורי במקצת ("א ביסל קאָלאַמוטנע"), מכל מקום, כללות הסדרה היא שמחה, ובכל קהילות ישראל שבת בראשית הוא ששון ושמחה, כיון שמתחילים לקרוא את התורה מחדש.

ד. ומזה מובן, ששבת בראשית הוא כמו שמחת תורה:

גם בשמחת תורה מתחילים לקרוא את התורה

מחדש, כמנהג ישראל שכאשר מסיימים את התורה בתיבות "לעיני כל ישראל", מתחילים מיד לקרוא "בראשית ברא".

וכיון שגדלה מעלת השמחה בשמחת תורה [כמדובר בהתוועדות שלפני זה¹³ שמצד הציווי "מעלין בקודש"¹⁴, גדולה השמחה של שמחת תורה יותר משמחת חג הסוכות ושמחת בית השואבה שעליה אמרו¹⁵ "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו"], ושמחה זו היא מפני שמתחילים לקרוא את התורה מחדש – הרי מובן, שגם בשבת בראשית צריכה להיות השמחה כמו בשמחת תורה, ועוד יותר מאשר השמחה של שמחת תורה, כיון ש"מעלין בקודש".

וזהו הביאור בדברי רבינו נשיאנו ששבת בראשית בכל קהילות ישראל הוא ששון ושמחה – דלכאורה, עניין השמחה שייך ליום טוב, "מועדים לשמחה", ואילו שבת ענינו עונג, כמו שכתוב¹⁶ "וקראת לשבת עונג"¹⁷ – כי, שבת בראשית הוא בהמשך ואותו ענין כמו שמחת תורה, ולכן חלוק מכל שאר השבתות, שמלבד העונג ענינו גם שמחה.

ה. וכיון שדברי צדיקים, ובפרט נשיאי ישראל, הם בדיוק, ובפרט דברים שבכתב ובדפוס – יש לבאר גם דיוק הלשון "ששון ושמחה":

השמחה של שבת בראשית, שהיא באופן ד"מעלין בקודש" – כוללת גם את כל העניינים שלפני זה, שהרי "יש בכלל מאתים מנה"¹⁸. וכיון שבימים שלפני זה ישנו הן עניין הששון, "ושאבתם מים בששון"¹⁹, והן עניין השמחה, שמחת תורה – יש גם בשבת בראשית "ששון ושמחה".

והעניין בזה:

החילוק בין ששון לשמחה הוא²⁰ – שששון הוא

13 שיחת ליל שמח"ת (תש"כ) סי"ז (לעיל ע' 87).

14 ברכות כח, א. וש"נ.

15 סוכה נא, א"ב.

16 ישעי' נח, יג.

17 ראה סה"מ תש"ט ס"ע 130, ובהנמסר בהערות שם.

18 ב"ק עד, א. ועוד.

19 ישעי' יב, ג.

20 ראה אוה"ת מג"א (הוצאת תש"נ) ע' קנב ואילך. סה"מ תרנ"ג

ע' רנט ואילך. עזר"ת ע' קכא וראה גם תו"מ הי"ד ע' 245.

6 ראה רמב"ן פרשתנו ה, ד. פרש"י לך לך יז, יז.

7 פסחים קיח, א.

8 ראה תקו"ז ת"ע בסופו. לקו"ת ברכה צג, רע"ד.

9 ראה לקו"ש חט"ו ע' 66 ואילך ובהערות שם. וש"נ.

10 סה"ש תש"ב ע' 29 ואילך (נעתק ב"היום יום" ב חשון).

11 שיחת ש"פ שמות תש"ב (סה"ש תש"ב ע' 29). נעתק בקיצור

ב"היום יום" – ב"ג חשון.

12 פרשתנו א, ד. ועוד.

השנה כולה, כמו כן יש להמשיך משבת בראשית על כל השנה כולה, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשיחה אחרת²⁹, שכפי שנעמדים בשבת בראשית כך נמשך על כל השנה.

והרי מובן שיש חילוק בין טופח סתם לטופח על מנת להטפוח³⁰, שבשביל להיות טופח על מנת להטפוח צריך להיות יותר לחלוחית ומשקה מאשר בטופח סתם. ועל דרך זה בנדון דידן: כיון שמשבת בראשית צריך להמשיך על כל השנה, צריך להיות בו ריבוי לחלוחית, בכדי שיוכל להיות צינור על כל השנה.

א. (וסיים כ"ק אדמו"ר):

ייתן השם יתברך שתהיה לנו דעה בינה והשכל, חכמה בינה ודעת, להבין ולידע כיצד לנצל את שבת בראשית באופן שיהיה צינור על כל השנה, להמשיך על כל השנה את העניין ד"ופרצת" – פריצת כל הגדרים, לא רק הגדרים שבדברי הרשות, אלא אפילו הגדרים שבקדושה.

ובאופן שיומשך עוד יותר ממה שנמשך בכתיבה וחתומה טובה של ראש השנה ויום הכיפורים – שהרי איתא בגמרא³¹ "כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה ועד יום הכפורים חוץ מהוצאת שבתות והוצאת ימים טובים כו", והיינו, שבשבת ויום טוב יכולים לפעול שיומשך יותר ממה שניתן בראש השנה ויום הכיפורים, וכיון ששבת בראשית נוגע לכל השנה, הרי מובן שבשבת בראשית ממשיכים על כל השנה יותר ממה שנמשך בהכתיבה וחתומה טובה – שיהיה באופן ד"ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"³².

* * *

ח. מנהג³³ ישראל שבשבת בראשית מוכרים

29 ראה שיחת ש"פ בראשית, מבה"ח מ"ח (התוועדות א) תשח" ס"ב (ת"מ חכ"א ע' 132). וש"נ.
30 ראה אנציק' תלמודית ערך טופח כו' (כרך יט ע' שצג ואילך). וש"נ.
31 ביצה טז, רע"א.
32 ויצא כח, יד.
33 שיחה זו הוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסה בלקו"ש ח"א ע' 2 ואילך. במהדורא זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ

מלמעלה למטה, ושמחה היא מלמטה למעלה, כידוע²¹ בעניין הספירות, שששון הוא בספירת היסוד, שהיא סיום עולמות האין סוף, דהיינו מלמעלה למטה, ושמחה היא בספירת המלכות, דהיינו מלמטה למעלה. וזהו גם כללות העניין ד"זמן שמחתנו" (לשון רבי) – "ישמח הוי' במעשיו"²³, (מלמעלה למטה) ו"ישמח ישראל בעושי"²⁴, (מלמטה למעלה) ושניהם נמשכים בשמחת המטה גופא, והיינו, שבשמחה למטה גופא ישנם ב' העניינים של ששון ושמחה.

ובזה יובן גם מה שמצינו בגמרא במסכת סוכה²⁵ בסוגיית שמחת בית השואבה: "הנהו תרי מיני חד שמיה ששון וחד שמיה שמחה, אמר ליה ששון לשמחה וכו' אמר ליה שמחה לששון וכו'" – דלכאורה, למאי נפקא מינה, "מאי דהוה הוה"²⁶ – שבזה מרומז שבשמחת בית השואבה ישנם ב' העניינים דששון ושמחה, מלמעלה למטה ומלמטה למעלה.

ויש להוסיף, שכיון שבשבת בראשית ישנה השמחה בכל האופנים, הן עניין הששון והן עניין השמחה, הרי, מצד חיבורם יחד מיתוסף עניין נעלה יותר – אור העולה על כולנה²⁷.

א. ועוד עניין בזה:

מצד זה ששבת בראשית הוא כמו שמחת תורה, מיתוסף עוד חילוק בין שבת בראשית לשאר השבתות (מלבד החילוק הנ"ל בנוגע להוספת עניין השמחה בשבת בראשית) – שבכל שאר השבתות ישנה שייכות של יום השבת לימים שלפניו ולימים שלאחריו²⁸, ואילו שבת בראשית שייך ונוגע לכל ימות השנה, כי מכיון ששבת בראשית הוא כמו שמחת תורה, הרי כשם שבשמחת תורה הברכה היא להמשיך את השמחה של שמחת תורה על כל

21 ראה פרדס שער כג פכ"א ערך שמחה. הנסמן בהערה הקודמת.

22 ראה לקו"ת דרושי שמע"צ פח, ד ואילך. ובכ"מ.

23 תהלים קד, לא.

24 שם קמט, ב.

25 מח, ב.

26 יומא ה, ב. ועוד.

27 ראה תניא שעהיה"א פי"ב.

28 ראה תו"מ ח"ב ס"ע 205. וש"נ.

ט. כשם שהדברים אמורים בנוגע לעליות שעולים לתורה בשבת, בשני וחמישי, שההתחלה על זה היא בשבת בראשית - כן הוא גם בנוגע לקביעות בלימוד התורה:

בשבת בראשית יכול כל אחד לחטוף ("אריינכאפן") ולקבל על עצמו הוספה בלימוד, הן בנגלה דתורה והן בתורת החסידות.

כלומר: נוסף לכך שבמשך חודש תשרי קיבל כל יהודי על עצמו קביעות בלימוד על כל השנה - הנה בשבת בראשית צריך לקבל על עצמו עוד הוספה בזה, בקביעות בכל יום, הן בלימוד הנגלה והן בלימוד החסידות. בלימוד החסידות צריך להיות נכלל חלק מהסדרה של השבוע - ב"תורה אור" ו"לקוטי תורה"⁴³.

ייתן השם יתברך שכל אחד יקבל על עצמו כפי יכולתו האמיתית, כפי שהוא יכול באמת ("וויפל ער קען טאקע באמת"), וכפי שורש נשמתו.

והקבלה בשבת בראשית שמקבל על עצמו הוספה בלימוד התורה - נותנת כוח לקיים זאת בפועל במשך השנה, כך שלאחרי זה חוסכים הרבה טרחה, ועלידי זה נמשך גם בגשמיות בבני חיי ומזוני רויח.

ועל-פי המדובר⁴⁴ אודות מעלת הקיצורים - הרי הקיצור מהאמור לעיל: כל אחד יקבל על עצמו שיעור נוסף בכל יום, הן בלימוד הנגלה הן בלימוד החסידות.

(קטעים מהתועדויות ש"פ בראשית תשי"ב ס"א (תורת מנחם - התועדויות ח"ד ע' 109). וש"נ.
35) כ"ק אדמור"ר ציוה לגבאי למכור את ה"מצוות", ולאחרי שמכרו המצוות, המשיך ואמר:
36) לקו"ד ח"א כה, ב ואילך. סה"ש תש"ב ע' 75. תש"ד ע' 40.
37) לשון הכתוב - נח ו, טז.
38) ב"ר פי"ד, ט.

43) ראה גם תורת מנחם - התועדויות ח"ג ע' 174 ואילך. וש"נ.

44) שיחת יום ב' דראש השנה ס"ח (לעיל ס"ע 17 ואילך).

"מצוות"³⁴ - עליות - על כל השנה³⁵.
העניין של עליה לתורה הוא - כפי שאמר הרבי, כ"ק מו"ח אדמור"ר³⁶, שכאשר עולים לתורה אזי מתעלים ב"תחתיים שניים ושלישים"³⁷ ולמעלה יותר. ופירוש הדברים, שזוהי עלייה בנפש רוח נשמה חיה ויחידה³⁸, ועד שסוף כל סוף מתאחד עצם הנשמה עם עצמות אין סוף ב"ה (עם הקב"ה בעצמו כביכול).

וזהו גם הטעם לכך שאף-על-פי שבלימוד תורה שבעל פה אסור לברך אם אינו מבין הלימוד³⁹, מכל מקום, בעת עלייה לתורה מברך אפילו עם הארץ דלא ידע מאי קאמר - כי, אפילו אם כאן למטה אינו מבין, הרי בעלייה של הנפש רוח נשמה חיה ויחידה שלו למעלה, מבין הוא, ומלמעלה נמשך למטה: "מקרא - תורה שבכתב - קורא וממשיך"⁴⁰.

וכיון שהעולם קשור עם התורה, כמאמר⁴¹ קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, היינו, שהקב"ה הביט כביכול בתורה וברא את העולם, וכמו כן נקראת התורה "דפתראות ופנקסאות"⁴² (התכניות) - "בלו-פרינטס" - שעל פיהם בונה הבנאי את הבניין) - הרי מצד זה שיהודי עולה לתורה, נמשך גם בגשמיות.

ע"י המו"ל.

34) ראה גם שיחת ש"פ בראשית תשי"ב ס"א (תורת מנחם - התועדויות ח"ד ע' 109). וש"נ.
35) כ"ק אדמור"ר ציוה לגבאי למכור את ה"מצוות", ולאחרי שמכרו המצוות, המשיך ואמר:
36) לקו"ד ח"א כה, ב ואילך. סה"ש תש"ב ע' 75. תש"ד ע' 40.
37) לשון הכתוב - נח ו, טז.
38) ב"ר פי"ד, ט.
39) מג"א אר"ח סוס"נ. הל' ת"ת לאדה"ז ספ"ב. וש"נ.
40) ראה לקו"ת ויקרא ה, סע"ב.
41) זח"ב קסא, סע"א ואילך.
42) ב"ר פ"א, א.

לגלות את "רוחו של משיח"

להתחיל עם "יהי אור" באור הנעלה ביותר

בהתחלת הפרשה נאמר: "והארץ היתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום ורוח אלוקים מרחפת על פני המים".

והנה אודות ד' הלשונות תוהו, בוהו, חושך ותהום – איתא בספרים שהם כנגד ד' קליפות: ג' קליפות הטמאות לגמרי, וקליפת נוגה. ולעומת זאת – על "רוח אלוקים מרחפת על פני המים" אמרו חז"ל "זה רוחו של מלך המשיח", שזהו גילוי נעלה ביותר, גילוי העצמות. ולכאורה תמוה ביותר: הייתכן שכאשר מדברים אודות קליפות – מזכירים בהמשך אחד אודות "רוחו של מלך המשיח"??

וההסברה בזה – שכוונת הפסוק להדגיש שמבלי הבט על גודל החושך מצד הקליפות בכלל, ובפרט מצד ג' קליפות הטמאות לגמרי, צריך לידע שישנו כבר "רוחו של מלך המשיח" (ועל־דרך שמצינו במדרשי חז"ל בנוגע לחורבן בית־המקדש, שתיכף ומיד נולד מושיען של ישראל) אלא שצריכים רק לגלות זאת. וגם עניין זה מודגש בהמשך הכתובים: "ויאמר אלוקים יהי אור ויהי אור", ש"אור" מורה על עניין הגילוי, ובה גופא – גילוי האור שנברא ביום הראשון שגנזו הקב"ה לעתיד־לבוא, שזהו תוכן הגילוי ד"רוחו של מלך המשיח".

וגילוי זה נעשה על־ידי התורה – כמובן מדברי המדרש "יהי אור זה אברהם", שבו מתחילים "שני אלפים תורה", ועל־ידו (היינו, על־ידי עניינו של אברהם, תורה) נעשה הגילוי ד"רוחו של מלך המשיח". וההוראה מזה בעבודת האדם:

יש כאלה שמתיראים מפני גודל החושך, וטוענים שבמצב של התגברות החושך אי־אפשר להתחיל עם אור גדול, אלא עם אור מצומצם לפי ערך הזמן והמקום כו'.

ועל זה באה ההוראה מהתחלת הקריאה דפרשת בראשית – שלמרות שנמצאים בהתחלת העבודה (זה עתה הסתיים חודש תשרי ומתחילה העבודה דכל השנה), ולא עוד אלא ששורר תוהו ובוהו חושך ותהום, מכל־מקום, מתחילים מיד עם "רוחו של מלך המשיח" – אור הכי נעלה, פנימיות השכינה שלמעלה ובהבדלה מעולמות, שאין העולמות יכולים לקבלו אפילו לא באופן מקיף – שדוגמתה בנפש האדם היא פנימיות הלב.

ומיד ממשיכים עם ההכרזה "יהי אור", היינו, שמבלי להתחשב במעמד ומצב העולם, אם הוא שייך לכך אם לאו, מכריזים "יהי אור זה אברהם", שמתחילים להאיר את העולם באור אלוקי, כמו אברהם שפרסם אלקותו יתברך בעולם גם לערבים, מבלי להתחשב אם הם ראויים לכך אם לאו. ואז – "ויהי אור", שנעשה כן בפועל, "עס ווערט טאקע בפועל ליכטיק", ועד לגילוי אור גדול ביותר – אור שהיה מאיר ביום הראשון.

(מהתוועדות שבת־קודש פרשת בראשית מבה"ח וערב ר"ח מרחשוון ה'תשי"ג. תורת מנחם כרך ז עמ' 133:131 – בלתי מוגה)

מבצע תפילין וקירוב יהודים

מה היו הטעמים לבחירת 'מבצע תפילין' בראש המבצעים? • חשיבות ה"קול קורא" של גדולי ישראל התומך ב"מבצע תפילין" אל מול הטוענים נגדו • על קדושתן של 'אותיות מרובעות', כתב הדפוס... • ומדוע טענת מי שהתנגדו להתעסקות בקירוב יהודים אינה אמת גם על פי ספרי מוסר?

לרבינו יונה את ג:

"והמקיים מצות תפילין סופו לקיים כל התורה לפי שהוא מקבל עליו עול מלכות שמים במצוה זו, ומתוך כך תבוא בלבו יראת שמים לבלתי יחטא...".
אגב, גם באגרת התשובה לרבינו יונה שם הגירסא: "קרקפתא דלא מנחנא תפילין מעולם" (נוסף על מה שציינתי כבר לשערי תשובה שער ג אות יא).

חשיבות ה'קול קורא'

כאשר נשמעו הטענות על "מבצע תפילין" וכנגדן הגן עליו הרבי, ציין בדבריו את ה"קול קורא" של האדמו"רים וגדולי־התורה שקראו להצטרף ל'מבצע תפילין', והתבטא (ש"פ וישלח תשכ"ח - תורת מנחם כרך נא עמ' 290):

יראו את המודעה אודות ההתעוררות בנוגע להנחת תפילין עם יהודים, שעליה חתומים ראשי הרבנים וראשי־ישיבות של תנועת המוסר, וכן מועצת גדולי התורה וכו'...
בקשר לכך, יש לציין לדברי רבינו יונה ב'שערי תשובה' (שער ג אות עא) אודות דברי חז"ל על חסרונם של הפורשים מן הציבור (ראש השנה

למה "מבצע תפילין"?

בשיחת שבת בראשית תשכ"ח (תורת מנחם כרך נא עמ' 223-224) - ביאר הרבי כמה טעמים מדוע נבחרה מצות תפילין דווקא (מכל התרי"ג מצוות) לעורר את אחינו בני ישראל ("מבצע תפילין"):

(א) זמנה של המלחמה בסמיכות לזמן מתן תורה - והימים נזכרים ונעשים כו'. ואמרו רז"ל (מדרש תהלים בתחלתו) "קיימו מצות תפילין ומעלה אני עליכם כאילו אתם יגעים בתורה יומם ולילה".

(ב) בזמן מתן תורה נצטוו בכל המצוות, ועל תפילין אמרו "הוקשה כל התורה כולה (המצוות שבתורה) לתפילין", ומזה מובן שבתור הכנה למתן תורה - נדרש שיהיה "תמים תהיה עם ה' אלקיך" שנעשה על ידי קיום כל המצוות, ולכן יש מעלה מיוחדת במצות תפילין שהוקשו לה כל המצוות שבתורה.

ההוספה בטעם הב' על הא' הוא, שלא רק כאילו אתם יגעים כו' אלא שבמצוות תפילין יש קבלת־עול על כל התורה והמצוות.

ונראה להצביע שביאור ומקור הדברים - שם הדברים אף חדים וברורים יותר - באגרת התשובה

ז,א):

השוללים קירוב יהודים לתורה בטענה הבאה (תורת מנחם כרך נא עמ' 205 – משיחת ש"פ בראשית תשכ"ח):

ישנם הטוענים שאסור להתעסק עם יהודים שיצאו חוץ מגבול ישראל וממילא אינם נכללים בציווי "ואהבת לרעך כמוך". ובכן... ממה-נפשך אם אכן אסור להתעסק עם יהודים כאלו – עליך להימנע לבוא עמם בשום מגע ומשא, גם לא בעניני מסחר...

באופן דומה נאמר גם בשיחת ש"פ מטות-מסעי תשל"ו (שיחות קודש תשל"ו כרך ב' עמ' 508):

אם אסור לעמוד בד' אמותיו... מדוע כשהדברים נוגעים לעניני מסחר עומד הוא עמו בד' אמות וסוחר עמו ואף טורח לטפוח על שכמו ואומר לו תודה ו"ישר-כוח" על שסייע לפרנסתו... לכן ממשך הרבי וקובע בשיחת ש"פ בראשית שם (עמ' 207):

והיתמות גדולה כל-כך שיש צורך לעזור ליהודים שהם לא בגדר אפיקורסים ומינים אלא במעמד ומצב של "תינוק שנשבה לבין הנכרים" שיש לו דין של אנוס (שבת סח,ב) הרי בוודאי שצריך לעזור ולסייע להם...

תמיהתו של הרבי תובן יותר בהקדים דברי רבינו יונה בשערי תשובה השער השלישי אות נא: ואסור להתחבר אל הרשע בעסקי העולם, שנאמר בהתחברך [עם אחזיהו] פרץ ה' את מעשיך. ובד בבד ממשיך:

"ואפילו לדבר מצוה אסור להתחבר לרשע...". וזהו שהתבטא הרבי דממה-נפשך: אם אכן מדובר ברשעים איך עושים עמם עסקים?!

אולם הרבי עצמו סבור בוודאות שאין יהודים אלה בכלל זה [אלא בגדר "תינוק שנשבה לבין הנכרים"], ולכן בוודאי שאין מניעה אלא אדרבה, נדרשת השתדלות גדולה לצאת ולהשפיע עליהם לקרבם כו'.

"בהתאסף ראשי עם וקהילות-הקודש לעבוד את ה' יתברך, ומסכימים הסכמות להעמיד להם מצוות, הם הם מקדשים את השם יתגדל ויתקדש, והפורש מהם הרי זה מקטרג על הסכמת עבודת ה' ומראה את עצמו כי לא יחפוץ לבוא בסודם ולהיכתב בכתבם והוא מחלל את העבודה כו'".

אותיות קדושות

בשנת תשמ"ט התייחס הרבי לאותיות מרובעות הדומות לכתב אשורי, כי "אף שאינם כתב אשורי ממש", ייתכן שבגלל דמיונם נמנעו גדולי ישראל בדורות שלפנינו (כהרמב"ם וכיצא-בזה) לכתוב מרובע. ואכן בגליון מהרש"א ליו"ד רפד הובאו דברים שכתב בספר 'בית הלל': "...ואם-כן לא יפה מה שרושמים הסוחרים לפני פתחי חנויותיהם מיני סחורה שיש להם למכור, באותיות מרובעות". וראה בהרחבה בפענוחים ובמקורות שצויינו ב'שולחן מנחם' (כרך ה' עמ' ריג"רטו). וכן מה שציינתי במדור זה בגליון תקסב.

ויש להוסיף לכך את דבריו של ה'בית יוסף' (יורה דעה סרל"ז סעיף וא"ו ד"ה והנשבע) שכתב: והרא"ש בפרק ד' נדרים (סימן ב) כתב בשם רבינו האי, שמי שנטל ספר תפלות וסליחות ושאר כתבי-הקדש, ונשבע שבועה באותו ספר, הרי היא כשבועת ספר תורה... ולא עוד, אלא שכיון שכתוב בתוכן אותיות שבאל"ף ב"ת מצטרפין אותיות שלו לכמה שמות, והן גופן של תורה... ולפי-זה אפילו הנוטל אל"ף ב"ת בידו ונשבע בה, הרי זה שבועה...".

קירוב יהודים "רחוקים"

בכמה הזדמנויות התייחס הרבי לטענת אלו

פרשת בראשית

בראשית (א,א)

בראשית ברא: בשביל התורה שנקראת ראשית... ובשביל ישראל שנקראו ראשית (רש"י)

יש השואלים: אם לימוד החסידות חשוב וחיוני, מדוע החסידות נתגלתה רק בדורות האחרונים? תשובה לכך אפשר למצוא בדברי רש"י, שהעולם נברא בשביל התורה ובשביל ישראל. הגע עצמך – עד הולדת היהודי הראשון, אברהם אבינו, עברו כאלפיים שנה. מתן־תורה אף התרחש מאוחר יותר, אלפיים ארבע־מאות ארבעים ושמונה שנה לאחר הבריאה. והלוא דבר הוא! העולם לא נברא אלא בשביל התורה ובשביל ישראל ואף־על־פי־כן חלף זמן רב ביותר עד לידתו של אברהם, ותקופה ארוכה עוד יותר עד מתן־תורה! במשך כל התקופה הזו סברו הבריות שהעולם נברא בשבילן, בשביל ענייניהן הגשמיים, ואפילו לא עלה על דעתן שקיימת תכלית פנימית ונעלית יותר בבריאה. נמצאנו למדים שאין בזמן הרב שחלף כדי ללמד על תכלית כוונת הבריאה, שהיא, כאמור, התורה וישראל. וכך גם בעניין תורת החסידות, אין זה חשוב כמה זמן חלף עד שנתגלתה, העיקר שסוף־סוף זכינו לכך. בני־ישראל הם עטרת תפארת העולם; התורה היא עטרת תפארת בני־ישראל; ותורת החסידות היא עטרת תפארת של בני תורה.

(ספר השיחות תש"ד, עמ' 69-70)

בראשית ברא אלקים (א,א)

הקב"ה ברא כל הנבראים מאפיסה מוחלטת... יש מאין (רמב"ן)

ההכרה שהעולם נברא מאין ואפס המוחלט מוליכה בהכרח למסקנה שחידוש עצום זה חל מחדש בכל רגע (כמבואר בתניא), והיינו, שהנברא כשהוא לעצמו – הרי גם עתה הוא אין ואפס, וכל קיומו הוא משום שהקב"ה מהווה אותו בתמידות. מי שמתבונן בעניין זה ומגיע לידי הכרה זו – יעשה גם את עיסוקיו הגשמיים כלים לאלוקות.

(לקוטי שיחות כרך א, עמ' 1)

בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ (א,א)

ככל הנבראים, הן בצבא השמים והן בצבא הארץ יש כוח אלוקי המהווה, מחיה ומקיים אותם בכל רגע ורגע. חיות אלוקית זו היא "מציאותו האמיתית של כל נברא" (כי בלעדיו היה הנברא אין ואפס). אלא שהיא בעולם מהנברא אשר אינו חש אותה והוא מרגיש את עצמו מציאות המתקיימת בפני עצמה. זוהי אפוא ראשית העבודה, לפעול שתתגלה החיות האלוקית שבכל דבר ודבר. וזהו שנאמר:

"בראשית" – התפקיד הראשון הוא,
 "ברא אלוקים" – לגלות את הנפש והחיות האלוקית.
 "את השמים" – המצויה בצבא השמים,
 "ואת הארץ" – והמצויה בכל צבא הארץ.

כשם שהכוח האלוקי שבכל דבר בעולם, מוסתר ונעלם ויש צורך לגלותו, כך (ובמידה יתירה) קיים העניין בכל יהודי ויהודי. לכל אחד מישראל יש נפש אלוקית שהיא "חלק אלוקה ממעל ממש". ואולם מחמת שהיא מלוכשת בגוף ובנפש הבהמית, הם מסתירים ומעלימים עליה. תפקידו של היהודי אפוא הוא לבטל העלם זה ולגלות את נפשו האלוקית.

(לקוטי שיחות כרך ב, עמ' 439)

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם (ב,ד)

אל תקרי בהבראם, אלא באברהם (זח"א פו)

הרב המגיד ממזריטש מפרש:
 אברהם מסמל חסד ואהבה, ככתוב "חסד לאברהם", (מיכה ז), "אברהם אוהבי" (ישעיה מא). כשם שיש אברהם התחתון, שחי בעולם הזה, כך יש אברהם העליון – מידת החסד והאהבה שלמעלה, שנקראת 'אברהם' (היינו צירוף אותיות אברהם).
 זהו "בהבראם – באברהם": בריאת העולם היתה על-ידי 'אברהם' העליון, היינו מידת החסד, ככתוב (תהילים פט) "עולם חסד יבנה".

(אור תורה, פרשת חיישרה דף י; עמ' ב)

מכל עץ הגן אכל תאכל; ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו (ב,טז-יז)

עץ – רומז לעצות והדרכות בעבודת ה'.
 גן – רומז לתורה, כמובא בתיקוני זהר שגן רומז לנ"ג פרשיות התורה.
 "מכל עץ הגן אכל תאכל" – כשאתה משמיע דברי תורה ברבים, עליך לראות שבדברי תורה הללו תהא הוראה בעבודת ה'.
 "ומעץ הדעת טוב ורע" – אם מישהו אומר דבר-תורה שיש בו רק שכל ודעת בלי שיוצאת מהם הוראה בעבודת ה' – "לא תאכל ממנו"...

(כתר שם טוב סימן שיט, דף מב)

ויתהלך חנוך את האלקים (ה,כד)

צדיק היה, וקל בדעתו להרשיע, לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו (רש"י)

יש להבין, כיצד ייתכן לומר על אותו אדם שהוא גם צדיק וגם קל בדעתו להרשיע?
 יש לומר, שחנוך היה צדיק בעיקר משום שהאיר אצלו אור מלמעלה, ולא מצד כוחותיו. לכן אם היה נשאר באותו דור מושחת, והיה יורד למצב שבו האור אינו מאיר – לא היה יכול להישאר בצדקתו בכוח עצמו.

(לקוטי שיחות כרך טו, עמ' 86)

ווי משטעלט זיך שבת בראשית...

השלמה ותוספת אור כי טוב

שבת בראשית היא המשך למועדי חודש תשרי בכלל, ולשמיני־עצרת ושמחת־תורה בפרט, וכפי שכותב כ"ק מו"ח אדמו"ר במכתב ממחרת יום־הכיפורים (הנדפס בקונטרס חגי־הסוכות) . . . וזה לשונו: "יתאספו כולם יחדיו בימי השמחה . . . שמיני־עצרת ושמחת־תורה . . . וכעין השלמה ותוספת אור כי טוב בשבת בראשית הבא עלינו לטובה", היינו, ששבת בראשית היא "השלמה ותוספת אור כי טוב" לימי השמחה שלפני זה, שמיני־עצרת ושמחת־תורה.

ובפרטיות יותר – "השלמה ותוספת אור כי טוב":

"השלמה ותוספת" – ש"השלמה" פירושה להשלים מה שעדיין לא נעשה כדבעי ("וּאָס מ'הָאָט נאָך ניט דערטאָן"), ו"תוספת" פירושה שאפילו כשעשו כל מה שצריך לעשות כדבעי, צריכים להוסיף עוד יותר. ("תוספת) אור" – שההוספה צריכה להיות בעניין האור.

"(תוספת אור) כי טוב" – שההוספה באור היא באור נעלה ביותר, "אור כי טוב" – לשון הכתוב בנוגע לאור שנברא ביום ראשון, כש"היה' הקב"ה יחיד בעולמו".

(תורת מנחם (תשי"א) כרך ב, עמ' 54)

לימוד שניים מקרא ואחד תרגום – מתוך התרחבות

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שבשבת בראשית היה הצמח־צדק נוהג להאריך בהעברת הסדרה, באומרו הטעם, שכפי שנעמדים בשבת בראשית כך הולך ונמשך כל השנה ("ווי מען שטעלט זיך, אזוי גייט עס"). כמו כן סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שהצמח־צדק היה נוהג להעביר הסדרה שניים מקרא ואחד תרגום, עם פירוש רש"י ופירוש הרמב"ן, פסוק בפסוק. – אלא שלא פירש אם היה נוהג כן בשבתות כל השנה או בשבת בראשית בלבד.

ובכל אופן, האריכות בהעברת הסדרה הוא עניין השייך לשבת בראשית, מטעם האמור, שנוגע לאופן העמידה על כל השנה – בתנועה של התרחבות והתפשטות.

ומובן, שעניין זה הוא גם בנוגע לצרכיהם הגשמיים של בני־ישראל, דכיוון שאצל בני־ישראל כל העניינים הם על־פי תורה, הרי העמידה בתנועה של התרחבות והתפשטות בשבת בראשית בנוגע לקריאת הסדרה, הפרשה הראשונה שבתורה, מהוה הוראת־דרך להקב"ה על כל השנה כולה בנוגע לכל ענייניהם של בני־ישראל שיהיו בהתרחבות ובהתפשטות.

וזהו גם הטעם למנהג ישראל – "מנהג ישראל תורה הוא" – להוסיף בשבת בראשית בקנייני מצווה וענייני שמחה יותר משאר השבתות (כולל גם שבתות מברכים), כאמור, שאופן העמידה בשבת בראשית נוגע על כל השנה כולה.

(תורת מנחם (תשי"ב) כרך ד, עמ' קט)

הלכות ומנהגי חב"ד

יום שישי

כ"ו בתשרי

השכם בבוקר⁵ יתקבצו אנ"ש לבית הכנסת לאמירת כל התהילים בציבור⁶. אחרי אמירת כל התהילים יאמר מי שאין לו הורים קדיש יתום. ואם יש חיוב – יארציט או אבל – יאמרו קדיש אחר כל ספר, ויאמרו תחילה (לפחות – יאמרו האומר קדיש⁷) את ה'יהי רצון' שאחרי ספר זה.

(5 אמירת תהילים אינה דוחה תפילה בציבור (קובץ רו"ש עמ' 30), והמאחר – ישלימנה בהקדם.

כשהציע כ"ק אדמו"ר מהר"י"צ מנהג זה לאדמו"ר מקופישיניץ (אג"ק ח"ג עמ' תקע"ח), כתב: "זה כשנה אשר הצעתי כי בכל שבת מברכים ינהיגו בהבתי כנסיות לאמר כל התהילים... לפי הזמן המתאים להם, אם בש"ק בהשכמה קודם התפילה, או בין מנחה למעריב". ולפי זה, אפשר שמי שלא הספיק לומר (או לסיים) את התהילים לפני התפילה, יש עדיפות להשלמה בין מנחה למעריב (מאשר אחרי מוסף או לפני מנחה).

ואכן, בספר 'היכל מנחם' (ח"ג עמ' רסו) נעתיקה רשימת הרב לוי של גולדשטיין: "סיפר לי הרב י. ש' ק. שלפני הרבה שנים היה ב'יחידות' אצל הרבי, ושאל מה לעשות בנוגע לסיום ספר התהילים בש"ק מברכים החדש, כשאין גומרים אותו קודם תפילת שחרית, וע"ז ענה הרבי: "יכולים לגמרו אחר תפילת מנחה, ואם עדיין לא גמרו (ובלילה – אין אומרים תהילים מצד תורה שכתבת וכו'), אינני רואה למה תמתין אחרי חצות לילה, לכן יכולים לגמרו ביום ראשון", ע"כ. משמע שיש עדיפות להשלמה אחרי תפילת מנחה דווקא. ואע"פ שבמענה שנדפס בלוח השבוע לש"פ עקב אשתקד (גיליון תתקמ"ב בערה 1) נזכרה האפשרות להשלים זאת "בין השיחות דההתועדויות" – אולי שם משום-מה לא מצא זמן להשלים אחרי מנחה.

(6 "כך היתה התקנה, ולא כ'שפיץ חב"ד' שחושבים שמכיוון שהם עוסקים בחסידות – אינם צריכים לבוא לאמירת תהילים, כי בזמן שהוא עוסק בלימוד החסידות או שהוא מייחד ייחודים" או שהוא בעצמו אינו יודע מה הוא עושה, ממילא אומר הוא תהילים בפני עצמו "מרום מעם"; לא כך היתה התקנה, אלא צריך לומר תהילים בציבור דווקא, יחד עם כל ישראל. שבהמשך לזה היא גם התקנה השנייה – התועדות שלאחר התפילה, שענין התועדות הרי הוא מיוסד על אהבת ישראל... שבזמן התועדות אומרים 'לחיים' ומברכים איש את רעהו..." (משיחת שבת בראשית, התועדות א, תשכ"א). נדפס גם בס' "דעים רבי'נס קינדער" (עמ' תלב).

(7 הרבי לא נהג לומר 'יהי רצון' אחר אמירת כל ספר שבתהילים

שניים מקרא ואחד תרגום: נשיאי חב"ד נהגו לקרוא פרשה אחת או שתיים ('ראשון', 'שני') ביום חמישי בלילה אור ליום שישי. ביום שישי אחר חצות! היו מתחילים שוב מההתחלה, ו'מעבירים' את כל הסדרה עם ההפטרה. בשבת בבוקר לפני התפילה, היו 'מעבירים' שוב מ'שביעי'. נזהרים (על כל פנים לכתחילה) שלא להפסיק באמצע קריאת שמור"ת².

שבת קודש פרשת בראשית

כ"ז בתשרי, מברכים ה'החודש מרחשוון

* ידוע פתגם רבותינו נשיאינו³: "אזוי ווי מען שטעלט זיך שבת בראשית, אזוי גייט אַ גאַנץ יאָר" [=כפי שמתייצבים בשבת בראשית, כך נמשכת השנה כולה].

קידוש: למנהגנו, נזהרים גם בארצנו הקדושה שלא לקדש בליל שבת ב"שעה השביעית"⁴.

(1 ובאג"ק סוף כרך ח"י הביא הרבי שזו ההכרעה "בנוגע לפועל" בין הדעות השונות אודות הזמן המועדף לקריאת שמור"ת שהובאו בשו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ו (אחר חצות או אחרי תפילת שחרית), עיי"ש.

(2 שו"ע אדה"ז סי' רפה ס"ו. 'התקשרות' גיליון תסז עמ' 20.

(3 לקוטי שיחות, כרך כ, עמ' 556, וש"נ. וב'אוצר מנהגי חב"ד' ר"ע ת' מוכיח מלקוטי שיחות, כרך י, עמ' 190, שגם מוצאי שבת בכלל זה. (עוד בקשר לשבת בראשית: סה"ש תש"ד עמ' 44. 'התועדות' תשנ"ב ח"א עמ' 188).

(4 דהיינו בת"א מהשעה 17:41 עד השעה 18:41 (בשעות החורף). ראה שו"ע אדמוה"ז סי' רעא ס"ג. 'קיצור הלכות' שם ס"ז ובהערות. שערי הל' ומנהג או"ח ח"א סי' קמא. 'התקשרות' גיליון שעט עמ' 16.

אחרי־כן ילמדו כשעה⁸ מאמר של חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחרי־כך התפילה⁹.
 "דבר אמירת תהילים האמור, אינו שייך לאיזה נוסח... ומצד אהבת־ישראל... עלינו להשתדל בכל מיני השתדלות¹⁰, אשר יוקבע בכל הבתי־נסיות באיזה נוסח שיהיה"¹¹.

(י"א שאמרו פ"א בסוף כל התהלים. ואז צריך לומר זאת כמובן בלשון רבים, כי כולל כל הספרים), וגם כאן הציע אמירתו רק כדי ליישב יותר אמירת קדיש על כל ספר, ומשמע שלא זאת אינו נאמר.

את אמירת הפסוקים הנדפסים בספר התהלים לאומרם לפני ואחרי אמירת תהילים לא גרס הרבי כלל (ראה צילום כ"ק בשבועון 'כפר חב"ד' גיליון 789 עמ' 11, ומשמע להתקשרות גיליונות תמה, תפד ולשערי ה' ומנהג ח"ה ס' יג).
 (8) "בכנופיא בבית־הכנסת דווקא" (בכל שבת) - אג"ק כ"ק אדמו"ר מהור"צ ח"א עמ' רפא.
 (9) כל הענין - ספר המנהגים עמ' 30.

(10) באסיפת צא"ח שהתקיימה כנראה בראשית חודש כסלו תשי"ח העלו סברא לנהל תעמולה מורחבת אודות אמירת תהלים כפי שנחלק לימי החודש, אך הרבי העלה חשש שעיסוק גדול בזה באותה שעה יפריע לפעילות הקבועה והעיקרית, ולכן ענה: "לעת־עתה לא לחשוב על־דבר פעולות חדשות בממדים רחבים". אבל יחד עם זה הורה: "מובן ופשוט שכל הנ"ל הוא בהנוגע לעבודה מיוחדת בהחדרת תקנה זו, אבל פשיטא שבכל הזדמנות יש להזכיר ולעורר על־דבר תקנה זו וכן אודות השיעור דחומש ותניא" (ההדגשה שלי - אג"ק כרך טז עמ' קט). כן עורר הרבי בהזדמנות אחרת באמצעות המזכירות את יו"ר צא"ח בשעתו הרה"ח ר' ישראל לייבוש ע"ה "לעורר על כך [שתקנת אמירת תהילים בכל יום שייכת לכל יהודי], ולהשתדל שבבתי־כנסת רבים ככל האפשר תונהג תקנה זו" (ספר 'צעירי־אגודת־חב"ד' עמ' 193).

עוד בנינו שיעור התהלים: בגיליון התקל"ג עמ' 15 הובא בשם הרב דוד ראסקין ע"ה שסיפר לתלמידי הקבוצה מאה"ק דשנת תשכ"ה, כי הרבי אמר לו פעם, אודות דברי כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע (קובץ מכתבים שבסו"ס התהלים 'אוהל יוסף יצחק' עמ' 211) ש"התהלים שאומרים לפני התפילה, שייכים לתיקון חצות", ואין יוצאים בהם י"ח שיעור התהלים היומי - ושאחרי אמירת הקטורת כבר אפשר לומר את שיעור התהלים היומי, ע"כ.
 למען הדיוק, הננו להודיע כי כירור שעשינו אצל רבים מהקבוצה דשנת תשכ"ה העלה שאף אחד מהם איננו זוכר זאת. ואפשר שברבות השנים חלה טעות במסירת הדברים. ויש לזכור שהמדובר במנהג תדיר שלא לומר השיעור לפני התפילה, שהוא כ"מעשים בכל יום" שאינם צריכים לראיה כלל (סוכה מד, א, ובמעדני יו"ט על הרא"ש פ"י דברכות ס' לה אות ע"ש"ג).

(11) כ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע - אג"ק ח"ב עמ' תקד. קובץ מכתבים שבסו"ס תהלים אהל יוסף יצחק עמ' 192. וכן באג"ק של הרבי כרך ה עמ' לג. ובשיחת ש"פ פקודי תשכ"ז (הובא גם בס' 'דעם רבינ'ס קינדער' שם, תרגום מאידיש): "כשיבוא משיח, לא יידע שום 'קונצ'ס' אלא ידרוש 'אלה פקודי המשכן'... - כתוב

קריאת התורה: לכאורה יש לקרוא כרגיל כפי טעמי המקרא, גם בתיבת 'שאת' (ד, ז)¹².
 ההפסקות בין העולים: הבעל־קורא בבית חיינו, הרה"ח ר' מרדכי שוסטערמאן ע"ה, קרא כנדפס בחומש 'תורה תמימה' - החמישי מסיים: "ואחות תובליקין נעמה" (ד, כב); והשישי: "לקח אותו אלוקים" (ה, כד).

הפטרה: "כה אמר... יגדיל תורה ויאדיר" (ישעיהו מב, ה־כא)¹³.

נכון לדעת זמן המולד לפני ברכת החודש¹⁴.
 המולד: ביום שלישי בשעה 5 בבוקר, 51 דקות ו־10 חלקים. מברכים החודש מרחשוון¹⁵: ביום השלישי וביום הרביעי. אין אומרים "אב הרחמים"¹⁶. שבת מברכים היא יום התועדות. התועדות - בבית־הכנסת¹⁷. זמנה - בהתאם לתנאי המקום¹⁰. בדרך כלל, יש לסדרה באופן שיוכלו להמשיכה בביתם עם בני־הבית. הנשים והבנות יסדרו התועדות לעצמן בשבת, או במוצאי שבת¹⁸.

(וא"ו בחולם) בפתק: על כמה יהודים פעלת שגיגו לומר את כל התהלים בשבת מברכים?¹⁹.

(12) שהיא אחד מה"מקראות שאין להן הכרע", הן למנהג ישראל הרווח, והן לדברי הרבי במכתבו הדין בנושא - ראה 'התקשרות' גיליונות: תמ"ו עמ' 18 ות"ג עמ' 17. ראה גם: שו"ת אגרות משה יו"ד ח"ג ס' קיז סוף אות א. הנסמך באנציקלופדיה התלמודית ערך 'טעמי המקרא' ס"ב (כרך כ עמ' תקצ"ח).

(13) ספר־המנהגים עמ' 32.

(14) סידור אדמו"ר. ז. ולכן נהגו להכריז זאת באותה שעה ברבים, ראה לקוטי מהרי"ח (בראש ח"ג, בהשמטות לח"ב פחב), ושערי רחמים על השערי־אפרים שערי י"ק מז.

הש"ץ עומד, וזכר לקידוש החודש, שבו ראש ב"ד עומד ואומר 'מקודש' וכל העם עונים אחריו (מג"א ס' תיז ס"ק א), והציבור עומדים אנב חביבותא (שערי־רחמים שם ס"ק מג, אבל לא מן הדין, אף שהמנהג [כמ"ש בקצות השלחן ס' פג בבדה"ש ס"ק י, משערי אפרים שם סל"ו] שהש"ץ אוחז אז ס"ת בידו, ראה משנה ברורה ס' קמו בשערי־הציון ס"ק יח).

(15) כן הוא האיות - "מרחשוון" תיבה אחת, כנפסק בשו"ע אה"ע ס' קכו ס"ז בהג"ה ונו"כ (וכן הוא ברוב מכתבי רבותינו נשיאנו מחודש זה, ולא כמופיע בלוח כולל־חב"ד "מרחשוון", ו'חשוון' המופיע בסידורי תורה־אור ותהלת ה' בברכת החודש, ובלוח היום יום וכדומה במשך החודש - אינו אלא קיצור). הוא"ו הנוספת כאן בפנים - היא כמובן רק מפני הכתיב המלא, להקלה על הקורא ותו לא.

(16) סידור אדמו"ר.

(17) היום־יום, ל' בניסן.

(18) לקוטי־שיחות, כרך טז, עמ' 523.

יום שלישי

ל' בתשרי, א' דראש-חודש מרחשוון

בכל יום שיש בו מוסף, אין האבל יורד לפני התיבה, גם לא בתפילות ערבית ומנחה.²⁴ אומרים בתפילת ערבית "יעלה ויבוא" גם אם מתפללים ערבית מבעוד יום.²⁵

בליל ראש-חודש אין מפסיקין להכריז "יעלה ויבוא" לפני שמונה-עשרה²⁶ כדיבור, אבל טופחים על השולחן וכדומה כדי להזכיר זאת.²⁷

שכח לומר "יעלה ויבוא" בתפילת ערבית, אינו חוזר. בשחרית ובמנחה – אם נזכר (או הסתפק) לאחר אמירת "ה" של "המחזיר שכנתו לציון", יסיים את הברכה, יאמר "יעלה ויבוא" וימשיך בברכת 'מודים'. אם כבר התחיל 'מודים' ועד סיום יהיו לרצון השני, חוזר ל'רצה' (ורק אם נזכר לאחר שאמר שם ה' של סיום ברכת 'מודים' או 'שים שלום', יאמר 'למדני חוקיך', ויחזור ל'רצה').²⁸ אם נזכר לאחר סיום יהיו לרצון השני – חוזר לראש התפילה ואינו אומר "אדני שפתי תפתח".²⁹ ורשאי לרדת לפני התיבה לחזרת הש"ץ

בשבת בראשית היו החסידים נוהגים להתוועד 'בחילא יתיר'.¹⁹

בהתוועדות שבת בראשית תשי"ז ציווה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לגבאי בית-הכנסת, למכור, כבכל שנה, את העליות של כל השנה, הגבהה וגלילה. בשנים מאוחרות יותר נהגו למכור מצוות נוספות, עד שבשנים האחרונות נמכרו, בין השאר: הוצאת הספר-תורה והכנסת; עליות 'חזק'; 'נר למאור'; 'יין לקידוש' (=הוצאות ההתוועדיות של הרבי).²⁰

בתפילת מנחה אין אומרים "צדקתך". במוצאי שבת בראשית מכריזים שוב²¹: "ויעקב הלך לדרכו".²²

יום שני

כ"ט בתשרי, ערב ראש-חודש

היום יש להוסיף בנתינת צדקה, יותר מהרגיל.²³

בנתינת צדקה בראש-חודש עצמו, אך לע"ע לא מצאתי מנהג זה מובא בשיחות וכתבי הרבי, גם לא ב'שערי צדקה'.

24 ספר-המנהגים עמ' 36.

25 שו"ע אדמוה"ז סי' קח סי"ג. וראה בארוכה 'דיני מנהגי ראש חודש-חב"ד' פ"ז הערה 2, וש"נ.

26 סידור אדמוה"ז.

27 'דיני ומנהגי ר"ח – חב"ד' פ"ז הערה 4, שכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו המתין לזה כדי לפסוע לאחוריו לפני תפילת שמונה-עשרה.

בליל ב' לא טפחו על השולחן, והרבי לא המתין לזה (עד שנת תשכ"ה עכ"פ – 'התקשרות' גיליון קיח עמ' 20, עיי"ש שבשנים האחרונות בבית חיינו היו טופחים בקביעות גם בליל ב', אבל לא ידוע אם הרבי המתין לזה). ועכ"פ מפני ירידת הזרות והתגברות השכחה, לכאורה יש מקום לטפוח גם ביום השני, ואף בשחרית ובמנחה רצוי שיאמר אחד הגבאים וכדומה את התיבות 'יעלה ויבוא' בקול רם, וכולי האי ואולי. וראה הגהות מהרש"ל לטור סי' רלו ומטה משה סי' תקיט שאצלם לא נהגו להכריז 'יער', אלא הש"ץ או השמש היה מתחיל להתפלל בלחש מוקדם לפני הציבור, וכשהיה מגיע ליער"י היה אומר זאת בקול רם. וראה מנהגי מהר"ל הל' ר"ח (עמ' ה), שבליל שני דר"ח היו מכריזים "ראש חודש". ומציינים למנהגים דק"ק ורמיישא לר' יוזפא שמש סי' סב, ולספר 'דברי קהלת' עמ' 63, 78.

28 ע"פ קצות השלחן סי' מו בבדי השלחן ס"ק ז. וראה באריכות ב'התקשרות' גיליון ת"ת.

29 שערי-תשובה וכו' שם ב'הריטב"א'. (וע"ע קצות-השלחן בבדי-השלחן סי' ט"ו עה).

19 ספר-השיחות תש"ה, עמ' 64.

20 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שצו. (אף שנפסק בשו"ע אדמוה"ז סי' שו סט"ז רק ש"אפשר ליישב המנהג בדוחק" לעשות 'מכירה פומבית' בשבת, עיי"ש. וראה המובא בכף החיים שם ס"ק מב). ובסה"ש תש"ח ח"א עמ' 83 נתבאר שייכות העניין לשבת בראשית דווקא.

21 לקוטי-שיחות כרך כ עמ' 269.

22 לעניין המראה במטוסי אל-על מכל מקום, או בכל מטוס משדה תעופה בארה"ק, במוצאי ש"ק – ראה 'כפר חב"ד' גיליון 398 עמ' 31, ושם באריכות לפני ג' תמוז ה'תשס"ו, שהרבי עורר את הר"ה ר' אברהם של' סלמון מראשון-לציון שיש 'שאלה' בה, ומתברר שלמרות שהרבי דיבר, כדרכו, על 'שאלה' ולא על איסור ממש, הרי בפועל הסביר זאת לעיתונאי מר יצחק של' הילדסהיימר באריכות עד שעיקבו והפסיד את הטיסה במוצאי ש"ק, בשעתו. ואם בני-יורק כך, בארה"ק על אחת כמה וכמה. ומתברר שבפועל מכינים פעמים רבות את המטוסים בש"ק כשיש להם צורך בכך. הכנה רגילה של מטוס נמשכת כשלוש שעות, וניתן היה לחשוב שלא לאסור ביהודי יותר מאשר בגוי 'בכדי שיעשו' (ראה קצות השלחן סי' קכד בבדי-השלחן ס"ק ה בשם שו"ת כתב סופר או"ח סי' נ, ובפסקי-תשובות סי' שיח אותיות ב'ג), אבל הרבי דיבר גם על טיסות שהיו בשעות מאוחרות יותר, וכנראה יש לאסור כל הלילה, אולי מפני שבפועל מחללים שבת בשבילנו ויש למנוע זאת, גם אם אין בטיסה זו איסור מצידנו משורת הדין. ועצ"ע.

23 משום ש'בערב-ראש-חודש מוסיפים בנתינת צדקה' (התוועדיות תשמ"ו ח"ג ס"ע 593). מספרים שהרבי היה נותן מדי ער"ח ע"י הרב גרונר של טירת-יכסף (כנראה: 100\$ בכל פעם) לצדקה, לגבאי ביה"כ"נ (הרב פינסון ז"ל). אנב, בס' 'דיני ומנהגי ר"ח – חב"ד' ס"ע עז, הביא מאחרונים מנהג ישראל להרבות

אמירת הקדיש שלפני מוסף³⁵. מנהג עתיק ללמוד בכל ראש־חודש פסוק אחד עם פירוש רש"י, ואפשר להוסיף עם עוד פירושים, מפרק התהילים המתאים למספר שנות חייו (לדוגמה, אם הוא בן י"ג אומר פרק י"ד), ואם הפרק מכיל פחות מ"ב פסוקים, וכן בשנת העיבור, חוזרים ללמוד את הפרק שוב עד שיעלה כמספר חודשי השנה; ואם הפרק מרובה בפסוקים, לומדים שניים או יותר פסוקים בכל ראש־חודש³⁶.

יום רביעי

א' במרחשוון, ב' דראש־חודש

מי ששכח יעלה ויבוא במנחה, ונזכר בערבית מוצאי־ראש־חודש - לאחר 'שמונה עשרה' של ערבית יאמר איזה מזמור, ואחרי־כך יתפלל שוב 'שמונה עשרה' לתשלומי מנחה, וזאת בתורת נדבה דווקא (ואין צריך לחדש בה דבר, כיוון שמתפלל אותה מפני ספק)³⁶.

יום שישי,

ג' במרחשוון

בערב־שבת־קודש נותנים לצדקה 'משנה' - סכום כפול, גם בשביל יום השבת³⁷.

במקום זה. אבל אם נזכר אחרי תפילת מוסף, אינו חוזר³⁰. בברכת המזון, אם נזכר לפני ברכת "הטוב והמטיב", אפילו בלילה, יאמר כנוסח שבסידור, ואם נזכר אחרי־כך - אינו חוזר³¹.

נוהגים אשר היחיד מברך בהלל תחילה וסוף גם בימים שאין גומרים בהם את ההלל³².

את כל התפילין מניחים קודם מוסף, אבל את השיעורים לומדים אחר סיום כל התפילה³³.

הש"ץ מסיים ובה לציון לעצמו, ולא בקול רם³³. מכיוון שיש הפסק גדול בין הכנסת ספר־התורה לבין הקדיש, ומניחים בינתיים תפילין דרבנתיים וקוראים קריאת־שמע, על־כן צריך לומר [ולפחות לסיים בקול³⁴] איזה מזמור לפני

(30) שו"ע אדמוה"ז סי' קכו ס"ג.

(31) שו"ע אדמוה"ז סי' קפח ס"ו.

(32) ספר־המנהגים שם, וראה אג"ק חלק טו עמ' פד. כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע נהג לברך בעצמו על הלל דר"ח גם כשהתפלל בציבור. ואמנם הוא ציין זאת כמנהג בית הרב בלבד, וציווה שלא לספר עד"ז - 'רשימות' כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, חוברת ח, ס"ע 20; 'רשימות היומן' עמ' רי, וש"נ. אך בהתוועדות שבת מברכים החודש מנ"א תשמ"א (שיחות־קודש תשמ"א ח"ד ס"ע 322, בלתי מוגה), סיפר זאת הרבי ברבים, כ'מנהג חסידים' - 'אריינכאפן' ולומר את הברכה בעצמו בחשיאי (והרי גילוי המנהגים לרבים ע"י הרבי כמוהו כהוראה לרבים בזה, כמ"ש בשיחה הנדפסת בראש ס' המנהגים).

לעניין הפסקה לעניית אמן בהלל בר"ח וחוהמ"פ, ראה המסקנא ב'התקשרות' גיליון תמא ובס' הפסק בתפילה ספ"ד ובמילואים שם, שלפי אדמוה"ז כנראה אין לענות יותר מאשר בברכות ק"ש (דלא כמ"ש כמה מלקטים ובגיליון שלח), וש"נ.

(33) כי אז יצטרך לומר מייד את הקדיש, ולא כנהוג להסמיכו (גם לתפילת מוסף וכפי שהורה פעם הרבי, וראה נימוקי אור"ח סי' נה).

(34) ע"פ ספר־המנהגים עמ' 6, ד"ה כ"ק אדמו"ר.

(35) כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, 'ספר המאמרים - ליקוט' ח"ב עמ' שטז. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, אג"ק ח"כ עמ' רפג.
(36) לוח כולל־חב"ד, משו"ע אדמוה"ז סי' קט סעיף יז, ועיי"ש בסעיף ה.
(37) ראה הנלקט ב'שערי צדקה' סי' סא.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש